

Usaglašeni koncept vodećih principa i standardiziranog pristupa planiranju lokalnog razvoja u Bosni i Hercegovini (BiH)

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

SAVEZ
OPĆINA I
GRADOVA BIH

САВЕЗ ОПШТИНА
И ГРАДОВА РС

MINISTARSTVO
ZA LJUDSKA PRAVA
I IZBJEGLIČE BIH

FEDERALNO
MINISTARSTVO
PRAVDE

МИНИСТАРСТВО
УПРАВЕ И ЛСУ
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

UN
DP

Voditeljica tima: Marina Dimova, voditeljica ILDP-a, UNDP BiH.

Urednički tim UNDP-a BiH: Aida Laković Hošo, koordinatorica za izradu politika/zamjenica voditeljice projekta, ILDP, UNDP BiH; Nasir Nalić, saradnik za izgradnju kapaciteta, ILDP, UNDP BiH; Christian Hainzl, vođa tima za lokalnu samoupravu, UNDP BiH; Adela Pozder, analitičarka za lokalnu samoupravu, UNDP BiH.

Konsultant: Davorin Pavelić,
nezavisni stručnjak za oblast lokalne samouprave i lokalnog razvoja.

Zahvala se upućuje članovima radne grupe za izradu metodologije za planiranje lokalnog razvoja za njihov značajan doprinos u procesu definiranja vizije i vodećih principa planiranja lokalnog razvoja: Altijani Hatibović, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH; Selmi Zahirović, Direkcija za ekonomsko planiranje BiH; Novki Blagojević i Darku Vučenoviću, Ministarstvo uprave i lokalne samouprave RS; Zineti Rasavac, Federalni zavod za programiranje razvoja; Stevanu Brkiću, Ministarstvo finansija RS; Nikolini Dorontić, Privredna komora Republike Srpske; Ivanu Miličeviću, Općina Posušje; Zdravki Kudri, Općina Mrkonjić Grad; Radinki Dujak, Općina Odžak; Enisi Lapo, Općina Goražde; Srećku Mikuliću, Općina Grude; Adnanu Miralemu, Općina Donji Vakuf; Rizami Tukulj, Općina Orašje; Draganu Vujiću, Općina Bijeljina; Ljubanu Krnjajiću, Općina Kozarska Dubica; Ferhatu Bradariću, Općina Maglaj; Mugdimu Čosoviću, Općina Visoko; Šejli Hasić, Savez općina i gradova FBiH; Demiru Imamoviću, ALDI; Almi Zukorlić, SDC; Snežani Mišić, MDP; Emiliji Mažar, Udruženje „Una-Sana“; Dragiši Mareku, SERDA; Melihi Arslanagić, Projekat upravne odgovornosti (GAP); Marineli Domančić i Amri Kurtić, Organizacija za sigurnost i saradnju u Evropi (OSCE).

Posebna zahvala se upućuje Muji Jejni, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH; Milanki Šopin, Ministarstvo uprave i lokalne samouprave RS; Anti Čavaru, Federalno ministarstvo pravde; Emiru Bubalu i Vesni Travljanin, Savez općina i gradova FBiH; i Radomiru Kezunoviću, Savez općina i gradova RS, za podršku i vrijedne komentare koji su doprinijeli ukupnoj kvaliteti ovog dokumenta.

Ova publikacija je realizirana u okviru Projekta integriranog lokalnog razvoja (ILDP) koji predstavlja zajedničku inicijativu Švicarske agencije za razvoj i saradnju (SDC) i Razvojnog programa Ujedinjenih naroda (UNDP BiH). Stavovi izneseni u ovoj publikaciji ne predstavljaju nužno i stavove SDC-a i UNDP-a.

Usaglašeni koncept vodećih principa i standardiziranog pristupa planiranju lokalnog razvoja u Bosni i Hercegovini (BiH)

Uvod

Usaglašeni koncept je rezultat diskusije relevantnih domaćih javnih institucija s državnog i entitetskih nivoa, jedinica lokalne samouprave i njihovih saveza, te nevladinih i međunarodnih organizacija, okupljenih u neformalnom konsultacijskom tijelu uspostavljenom u okviru Projekta integriranog lokalnog razvoja (ILDLP) u oktobru/listopadu 2008. godine.

Institucije i organizacije koje su članovi ovog konsultacijskog tijela su sljedeće: Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH, Ministarstvo uprave i lokalne samouprave RS, Federalno ministarstvo pravde, Federalni zavod za programiranje razvoja, Ministarstvo finansija RS, Privredna komora RS, Savezi općina i gradova i predstavnici njihovih stručnih odbora/komisija, Mreža regionalnih razvojnih agencija, Program razvoja općina (MDP), Projekat GO-WADE Udruženje „Una-Sana“, Agencija za lokalne razvojne inicijative (ALDI), Organizacija za sigurnost i saradnju u Evropi (OSCE), Projekt upravne odgovornosti (GAP), Švicarska agencija za saradnju i razvoj (SDC) i Razvojni program Ujedinjenih naroda (UNDP), uz podršku međunarodnih i domaćih stručnjaka.

Prije izrade nacрта ovog dokumenta, u okviru navedenog konsultacijskog tijela vođena je diskusija o postojećim nedostacima u planiranju lokalnog razvoja u BiH, te je provedena sveobuhvatna analiza pravnog i institucionalnog okvira u ovoj oblasti, na osnovu čega su usaglašeni vodeći principi i standardizirani pristup planiranju lokalnog razvoja u BiH.

Koncept je zasnovan na razumijevanju važnosti planiranja lokalnog razvoja u BiH, te direktnog učinka koje planiranje ima na dobrobit i kvalitetu življenja stanovništva, a imajući u vidu postojeće administrativne nedostatake i nepostojanje sistemskog pristupa koji otežava djelotvorno planiranje razvoja na lokalnom nivou.

Usaglašeni koncept vodećih principa i standardiziranog pristupa planiranju lokalnog razvoja u Bosni i Hercegovini (BiH)

Principe ovog koncepta prate sljedeća uvjerenja:

- definiranje vizije i kreiranje okruženja povoljnog za lokalni razvoj, gdje jedinice lokalne samouprave imaju mogućnost da planiraju, finansiraju, realiziraju i prate aktivnosti lokalnog razvoja na standardiziran način, jedan je od ključnih koraka u osnaživanju razvojnih napora u BiH;
- standardiziranje planiranja lokalnog razvoja se u cjelosti vrši na osnovu postojećeg pravnog i institucionalnog okvira u BiH u oblasti lokalne samouprave i planiranja lokalnog razvoja;
- prihvatanje sistemskog pristupa planiranju lokalnog razvoja, koji počiva na ideji modernizacije, jačanja lokalnih sposobnosti i inkluzivne izrade politika predstavlja važan korak naprijed za jedinice lokalne samouprave u BiH i njihovog stanovništva u procesu približavanja Evropskoj uniji.

Svrha usaglašenog koncepta

Svrha usaglašenog koncepta je predočiti sporazum o pravcima uspostavljanja standardiziranog pristupa planiranju razvoja na lokalnom nivou u BiH, a koji je usaglašen u okviru konsultacijskog tijela predstavnika različitih institucija. U okviru ovog tijela definirani su vodeći principi i karakteristike planiranja lokalnog razvoja, te konceptualiziran standardizirani metodološki okvir za strateško planiranje na lokalnom nivou, koji uključuje proces izrade, obuhvat i sadržaj lokalnih razvojnih strategija.

Osnovne informacije

Prema važećim zakonima o lokalnoj samoupravi (Zakon o principima lokalne samouprave Federacije BiH i Zakon o lokalnoj samoupravi Republike Srpske), jedinice lokalne samouprave u BiH imaju nadležnosti za usvajanje lokalnih razvojnih programa i planova. Pored ove uopćene formulacije u odredbama zakona o lokalnoj samoupravi na entitetskim nivoima koja se tiče obaveze planiranja, ostala legislativa na entitetskom nivou propisuje nadležnost jedinica lokalne samouprave za usvajanje tematskih i sektorskih planova, programa i politika poput lokalnih ekonomskih razvojnih planova,

Usaglašeni koncept vodećih principa i standardiziranog pristupa planiranju lokalnog razvoja u Bosni i Hercegovini (BiH)

planova zaštite okoliša i planova socijalne zaštite¹. Kantonalni zakoni u FBiH u nekim slučajevima odražavaju općenitu odgovornost jedinica lokalne samouprave za planiranje, ali ne definiraju detaljnije određene odgovornosti, hijerarhiju u planiranju, itd. Sve u svemu, zakonodavstvo u BiH ne opisuje strukture ovih planova ili metodologija koje je potrebno koristiti tokom njihove izrade, niti sugerira ili propisuje sinergije u okviru ukupnog sistema strateškog planiranja u BiH.

Jedinice lokalne samouprave u Bosni i Hercegovini koriste različite pristupe, koncepte i metodologije za izradu planova lokalnog razvoja. U većini slučajeva do sada, ovi koncepti i metodologije su promovirani od strane međunarodnih organizacija (UNDP, Svjetska banka, OSCE, SDC/MDP, USAID). Sve ove metodologije imaju zajedničke karakteristike kao što je uključivanje aktera iz privatnog i nevladinog sektora, i učešće građana. Međutim, zasnovane su na različitim polaznim pretpostavkama koje dalje različito vrednuju sektore i pitanja u smislu njihove važnosti i težine. Razvojni planovi izrađeni prema ovim metodologijama su najvećim dijelom usko sektorske prirode (zaštita okoliša, mala i srednja poduzeća itd.), te ograničeni u obimu identificiranih problema, kao i naglasku prilikom dodjeljivanja resursa lokalnih zajednica. Česte su situacije gdje jedinice lokalne samouprave, podržane od strane različitih međunarodnih organizacija, istovremeno imaju nekoliko lokalnih razvojnih planova izrađenih na osnovu potpuno različitih metodologija.

Za razliku od sektorskih razvojnih planova koji su ograničeni u svom obuhvatu, jedinice lokalne samouprave su nadležne za pružanje dosta širokog spektra usluga i stvaranje uvjeta za funkcioniranje različitih sektora (zdravstvo, obrazovanje, socijalna pomoć, itd.). Pored toga, nasuprot širokom spektru složenih nadležnosti, jedinice lokalne samouprave raspolažu sa ograničenim resursima. Takva situacija neizbježno stvara sukobe u organizaciji, pogotovo prilikom odlučivanja o prioritetima i raspodjeli sredstava, te iziskuje daleko sveobuhvatniji pristup lokalnom razvoju i strukturirani i strateški pristup u upravljanju općinskim poslovima. Pored potrebe prioritizacije i bolje raspodjele ograničenih sredstava, od jedinica lokalne samouprave se očekuje da preuzmu razvojnu ulogu i postanu glavni pokretači razvoja lokalne zajednice.

Otud snažna potreba za izradom i usaglašavanjem jedinstvenih vodećih principa za planiranje lokalnog razvoja u BiH od strane svih aktera, te sistematizacijom pristupa lokalnom strateškom planiranju širom zemlje, a što će imati pozitivne implikacije na ukupnu razvojnu funkciju jedinica lokalne samouprave u BiH.

---

¹Entitetsko zakonodavstvo koje propisuje nadležnosti općina za planiranje u oblastima privrede, zaštite okoliša i socijalne zaštite su: Okvirni zakon o zaštiti okoliša FBiH, Zakon o zaštiti zraka FBiH, Zakon o zaštiti voda FBiH, Zakon o okolišnim resursima FBiH, Zakon o upravljanju otpadom FBiH, Zakon o zaštiti okoliša RS, Zakon o zaštiti zraka RS, Zakon o zaštiti voda RS, Zakon o upravljanju otpadom RS, entitetski zakoni o prostornom planiranju, Zakon o socijalnoj zaštiti RS.

Vodeći principi planiranja lokalnog razvoja u Bosni i Hercegovini

Imajući u vidu da važeći pravni okvir u BiH detaljnije ne utvrđuje vodeće principe i obuhvat planiranja lokalnog razvoja, ovaj dokument objedinjuje zajednički konceptualni pristup planiranju lokalnog razvoja u BiH, usaglašen u okviru među-institucijskog konsultacijskog tijela. Usvajanje osnovnih principa će omogućiti stvaranje razumijevanja među jedinicama lokalne samouprave u BiH o krajnjem cilju planiranja lokalnog razvoja.

U svjetlu postojećeg pravnog okvira u BiH, te sukladno vodećim principima Europske unije, u BiH proizilaze dva osnovna principa planiranja lokalnih razvoja, i to održivi razvoj i socijalna uključenost.

Održivi razvoj podrazumijeva razvoj koji ispunjava potrebe sadašnjice bez kompromitiranja mogućnosti budućih generacija da zadovolje vlastite potrebe. Koncept održivog razvoja nudi sveobuhvatan pristup u rješavanju problema u lokalnoj zajednici, kroz integraciju mjera ublažavanja siromaštva, socijalne zaštite, privrednog rasta i zaštite okoliša. Ovaj princip osigurava razumno iskorištavanje raspoloživih lokalnih resursa, te uzima u obzir prava i potencijalne potrebe budućih generacija.

Premda je razvoj jedinica lokalne samouprave zasnovan na privrednom razvoju, gledajući kroz perspektivu planiranja lokalnog razvoja, princip održivosti osigurava da se jednaka važnost i pažnja daju društvenim, humanim i ekološkim aspektima života u zajednici. Stoga, princip održivosti podrazumijeva višesektorsku prirodu strategija lokalnog razvoja.

Socijalna uključenost je princip koji osigurava da oni koji su suočeni sa prijetnjom siromaštva i društvene marginalizacije imaju mogućnosti i resurse potrebne za cjelovito učešće u ekonomskom, društvenom i kulturnom životu i uživaju životni standard i dobrobiti koje se smatraju normalnim u društvu u kojem žive. Također osigurava njihovo snažnije učešće u procesu donošenja odluka koje utiču na njihove živote i pristup njihovim osnovnim pravima².

Socijalna uključenost u planiranju lokalnog razvoja ima veći strateški fokus na nekoliko ključnih oblasti kao što su učešće na tržištu rada, socijalna zaštita, obrazovanje i obuka, siromaštvo djece i socijalna zaštita porodice, stambena pitanja i pristup uslugama. Princip socijalne uključenost pruža dodatne mehanizme provjere i kontrole u procesu definiranja razvojnih ciljeva tako što traži objašnjenje na koji će način odabrani razvojni ciljevi riješavati probleme socijalne isključenosti i siromaštva u lokalnim zajednicama.

²Izvještaj Evropske komisije o socijalnoj uključenosti, 2004. godine

Usaglašeni koncept vodećih principa i standardiziranog pristupa planiranju lokalnog razvoja u Bosni i Hercegovini (BiH)

Horizontalna primjena ovih vodećih principa u planiranju lokalnog razvoja u BiH ima direktne implikacije u:

- ✎ održavanju višesektorskog pristupa lokalnom strateškom planiranju i primjeni podjednakog razmatranja svih lokalnih sfera života;
- ✎ ostvarivanju dugoročne vizije i primjeni održivog korištenja lokalnih resursa;
- ✎ stavljanju dodatnog naglaska na jednakost i nediskriminaciju u učešću u lokalnim poslovima, pristupu uslugama i resursima, te raspodjeli koristi od razvoja lokalne zajednice.

Osnovne karakteristike planiranja lokalnog razvoja u Bosni i Hercegovini

U svjetlu vodećih principa planiranja lokalnog razvoja u BiH, odnosno održivog razvoja i socijalne uključenosti, usaglašeni koncept definira načine praktične primjene ovih principa.

Proces koji vodi pomenuto konsultacijsko tijelo pokušava promijeniti postojeće prakse planiranja razvoja i njegov parcijalni pristup u rješavanju problema lokalnih zajednica, te stvoriti novi konceptualni pristup planiranju koji uključuje ekonomske, društvene i okolišne ciljeve lokalnih zajednica, ili pak zamjenska rješenja u slučajevima gdje ovakva integracija nije moguća. Nadalje, rješavanje pitanja izrade lokalnih razvojnih strategija bez uključivanja svih lokalnih aktera rezultira neuključivanjem određenih grupa stanovništva u proces izrade i realizacije politika, što se također pokušava promijeniti ovim konceptom. U konačnici, i u odnosu na spomenuta dva nedostatka, koncept se bavi postojećim nesistematičnim i haotičnim pristupom planiranju lokalnog razvoja u cijeloj BiH.

Od spomenutih vodećih principa u planiranju lokalnog razvoja, konsultacijsko tijelo je usaglasilo tri ključne karakteristike kojima će se voditi planiranje lokalnog razvoja u budućnosti:

- ✎ **integritanost;**
- ✎ **uključenost (inkluzija); i**
- ✎ **standardiziranost.**

Usaglašeni koncept vodećih principa i standardiziranog pristupa planiranju lokalnog razvoja u Bosni i Hercegovini (BiH)

S pretežno praktičnog aspekta, uključivanje ove tri ključne karakteristike u okvir za planiranje lokalnog razvoja će omogućiti cjeloviti učinkovit, svrsishodan i demokratski proces strateškog planiranja lokalnog razvoja.

Integrirano planiranje lokalnog razvoja u konceptualnom smislu podrazumijeva istovremeno razmatranje više aspekata, odnosno da su okolnosti koje mogu negativno uticati na lokalnu razvojnu strategiju razmotrene na cjelovit način. „Integriranost“ podrazumijeva uključenost više sektora, gdje lokalna razvojna strategija razmatra usuglašenost i alternativna rješenja za smanjenje siromaštva, upravljanje okolišom, ekonomski rast, jednakost i ravnopravnost istovremeno kroz *horizontalnu* integraciju razvojnih sektora.

Nadalje, karakteristika integriranosti planiranja lokalnog razvoja podrazumijeva *vertikalnu* integraciju, gdje su lokalne razvojne strategije povezane i usklađene sa strateškom planskom dokumentacijom viših nivoa.

Inkluzivno planiranje lokalnog razvoja podrazumijeva da pored preuzimanja vodeće uloge u vođenju procesa planiranja lokalnog razvoja, jedinice lokalne samouprave trebaju omogućiti i potaknuti različite lokalne aktere (građane, nevladine organizacije, socijalno isključene i marginalizirane grupe, privatni sektor, itd.) da aktivno učestvuju u strateškom upravljanju poslovima u lokalnoj zajednici, te integrirati njihove interese u lokalne razvojne strategije.

Standardizirano planiranje lokalnog razvoja podrazumijeva da jedinice lokalne samouprave u BiH koriste iste vodeće principe, karakteristike i pristup prilikom izrade i sprovedbe svojih razvojnih strategija. Imajući u vidu da standardizacija procesa planiranja lokalnog razvoja ima direktne implikacije i obuhvata sve prethodno definirane vodeće principe i ključne karakteristike, ovaj aspekt zahtijeva dodatnu operacionalizaciju putem jedinstvene metodologije za planiranje lokalnog razvoja. Na ovaj način će se unificirati proces planiranja i definirati minimalna struktura i obuhvat lokalnih strategija, te pripremiti detaljan vodič za planiranje lokalnog razvoja. Istovremeno, pomenuta metodologija će biti dovoljno fleksibilna da zadovolji različite potrebe lokalnih zajednica u oblasti planiranja.

Važno je napomenuti da je integrirana i participatorna metodologija za planiranje lokalnog razvoja u BiH osnovno sredstvo za standardizaciju planiranja lokalnog razvoja.

Konsultacijsko tijelo, uz učešće predstavnika relevantnih institucija, se usaglasilo u pogledu sistematične primjene metodologije za planiranje lokalnog razvoja širom BiH, što također povlači pitanje **institucionalizacije** standardizirane metodologije za planiranje lokalnog razvoja.

Usaglašeni koncept vodećih principa i standardiziranog pristupa planiranju lokalnog razvoja u Bosni i Hercegovini (BiH)

Konsultacijsko tijelo će nadalje razmatrati i analizirati različite zakonske i neformalne mjere za podršku institucionalizaciji vodećih principa i standardizirane metodologije za planiranje lokalnog razvoja, kao što su:

- ✎ pravna analiza za identifikaciju mogućih zakonskih oblika uključivanja vodećih principa i standardiziranog pristupa planiranju lokalnog razvoja u pravni okvir na nivou jedinica lokalne samouprave;
- ✎ praktična primjena novoizrađene standardizirane metodologije za planiranje lokalnog razvoja u jedinicama lokalne samouprave u BiH, kako bi se osiguralo utemeljeno podešavanje i poboljšanje metodologije;
- ✎ izdavanje podzakonske regulative (smjernice/preporuke) od strane nadležnih entitetskih ministarstava (Federalno ministarstvo pravde i Ministarstvo uprave i lokalne samouprave RS) za jedinice lokalne samouprave o primjeni standardizirane metodologije za planiranje lokalnog razvoja;
- ✎ uključivanje vodećih principa i karakteristika, kao i standardiziranog pristupa planiranju lokalnog razvoja u strategije o lokalnoj samoupravi od strane nadležnih entitetskih ministarstava (Federalno ministarstvo pravde i Ministarstvo uprave i lokalne samouprave RS);
- ✎ prihvatanje i praktična primjena standardizirane metodologije za planiranje lokalnog razvoja u jedinicama lokalne samouprave u FBiH od strane Federalnog zavoda za programiranje razvoja, u skladu sa vizijom Vlade FBiH;
- ✎ usvajanje standardizirane metodologije za planiranje lokalnog razvoja od strane Saveza općina i gradova i njeno sistematsko promoviranje među članicama, kroz pružanje informacija i ulogu resursnog centra i centra za pomoć u primjeni metodologije;
- ✎ promoviranje i podizanje svijesti o novoizrađenoj viziji, principima i standardiziranom pristupu planiranju lokalnog razvoja širom BiH od strane članova konsultacijskog tijela putem njihovih vlastitih resursa i informativnih kanala;
- ✎ prepoznavanje i primjena standardizirane metodologije za planiranje lokalnog razvoja od strane međunarodnih organizacija, lokalnih i regionalnih razvojnih agencija u njihovim intervencijama u oblasti lokalnog razvoja širom BiH.

Koristi i efekti primjene vodećih principa i standardizirane metodologije za planiranje lokalnog razvoja u BiH

Vodeći principi, karakteristike i standardizirani pristup planiranju lokalnog razvoja uvršteni u standardiziranu metodologiju za planiranje razvoja na lokalnom nivou u BiH će stvoriti preduvjete za slijedeće koristi i pozitivne efekte na lokalnom nivou:

- ✎ biti će izrađen detaljan vodič za planiranje lokalnog razvoja koji će omogućiti sistemsko i fleksibilno planiranje lokalnog razvoja zasnovano na potrebama;
- ✎ lokalne razvojne strategije će prevazići svoj sektorski pristup lokalnom razvoju i transformirati se u integrirane i višesektorske platforme, koje će značajno unaprijediti raspodjelu ograničenih sredstava i maksimalizaciju učinaka realiziranih aktivnosti kroz maksimalizaciju efekata sinergije;
- ✎ unaprijeđeno upravljanje općinske administracije kroz veći nivo koordinacije između općinskih odjeljenja, ohrabriranje institucionalne transformacije kao sredstva za integrirano međusektorsko i međuresorno strateško upravljanje;
- ✎ uspostavljena veza između strateškog i prostornog planiranja;
- ✎ omogućeni transparentni i pravični uvjeti za socijalnu uključenost i učešće građana u procesu planiranja na lokalnom nivou, uz poseban naglasak na uključenost ranjivih kategorija, neravnomojerno zastupljenih grupa građana i manjina;
- ✎ stvoreni preduvjeti za snažno vlasništvo zajednice i građana nad procesom planiranja;
- ✎ odgovornost za razvoj i planiranje prebačena na cijelu zajednicu i sve zainteresirane aktere, dok se istovremeno osigurava da su pogodnosti razvoja ravnomjerno raspoređene.

Istovremeno, implikacije principa i karakteristika u planiranju lokalnog razvoja imajuće pozitivne efekte na više nivoe vlasti i to iz razloga što će:

- ✎ standardizacija planiranja lokalnog razvoja će doprinijeti koherentnosti ukupnog sistema strateškog upravljanja i planiranja u Bosni i Hercegovini;

Usaglašeni koncept vodećih principa i standardiziranog pristupa planiranju lokalnog razvoja u Bosni i Hercegovini (BiH)

- omogućiti sistematičniji i koherentniji proces monitoringa i evaluacije na lokalnom i regionalnom nivou, preko uspostavljenih svrsishodnih veza između strateških dokumenata lokalnog, regionalnog, entitetskog i državnog nivoa;
- uspostaviti vertikalnu integraciju procesa planiranja i strateških planskih dokumenata na različitim nivoima vlasti putem standardizacije planiranja lokalnog razvoja, a što je jedan od osnovnih principa u planiranju i upravljanju razvojem u Europskoj uniji.

Nadalje, imajući u vidu napore BiH na putu prijema u Europsku uniju, primjena sistemskog pristupa planiranju lokalnog razvoja će:

- osnažiti administrativne kapacitete na lokalnom nivou za efikasnu, efektivnu i odgovornu izradu politika i njihovu sprovedbu, a samim time ojačati i apsorpcijske kapacitete jedinica lokalne samouprave u smislu iskorištenja evropskih fondova;
- dati doprinos programiranju BiH za IPA fondove Europske unije kroz uključivanje izvodivih i prioriternih projekata i inicijativa *“odozdo prema gore”*, a koji su identificirani na lokalnom nivou, te na taj način stvoriti bazu pripremljenih lokalnih razvojnih projekata koji su spremni za finansiranje u okviru IPA fondova.

Izrada okvirne metodologije za planiranje lokalnog razvoja u BiH

Standardizirana i integrirana metodologija za planiranje lokalnog razvoja (u daljem tekstu „metodologija“) će se izraditi kako bi se osigurala sistematična sprovedba vodećih principa i ključnih karakteristika planiranja lokalnog razvoja u BiH.

Uz puno poštivanje i zasnovanost na postojećem pravnom okviru u BiH, metodologija će opisati i dalje pojasniti **proces, zajedničke sadržatelje, obuhvat, vremenski okvir i minimum sadržaja** lokalne razvojne strategije, tako što će na konzistentan način reflektirati principe održivosti i socijalne uključenosti, te omogućiti integrirano i inkluzivno planiranje razvoja.

Usaglašeni koncept vodećih principa i standardiziranog pristupa planiranju lokalnog razvoja u Bosni i Hercegovini (BiH)

Metodologija **pruža smjernice i sredstva/alate za implementaciju**, kojima će se lokalne jedinice samouprave i njihove zajednice voditi tokom procesa izrade ili ažuriranja njihovih lokalnih integriranih razvojnih strategija. Stoga, metodologija će “opremiti” jedinice lokalne samouprave za učinkovito upravljanje i realizaciju lokalnih razvojnih strategija. Osnovni cilj metodologije je da obuhvati, operacionalizira i vizualizira vodeće principe i ključne karakteristike planiranja lokalnog razvoja. Također će pojasniti načine kako osigurati integriranost i uključenost, koji su standardizirani elementi, te kako sa jednog nivoa planiranja preći na drugi. Pored okvira za standardizirane elemente, metodologija će voditi i usmjeravati kroz svaki zasebni korak u procesu planiranja, uz pojašnjenje zasebnih razina planiranja i njegovih karakteristika, te pružiti primjere uspješnih praksi iz BiH i primjere različitih elemenata lokalne razvojne strategije.

Matrica planiranja lokalnog razvoja

Pored prethodno definiranih karakteristika u planiranju lokalnog razvoja, odnosno integriranosti, standardizacije i uključenosti, konsultacijsko tijelo se usaglasilo o matrici planiranja lokalnog razvoja, koja će se koristiti kao polazište i konceptualni okvir za izradu metodologije.

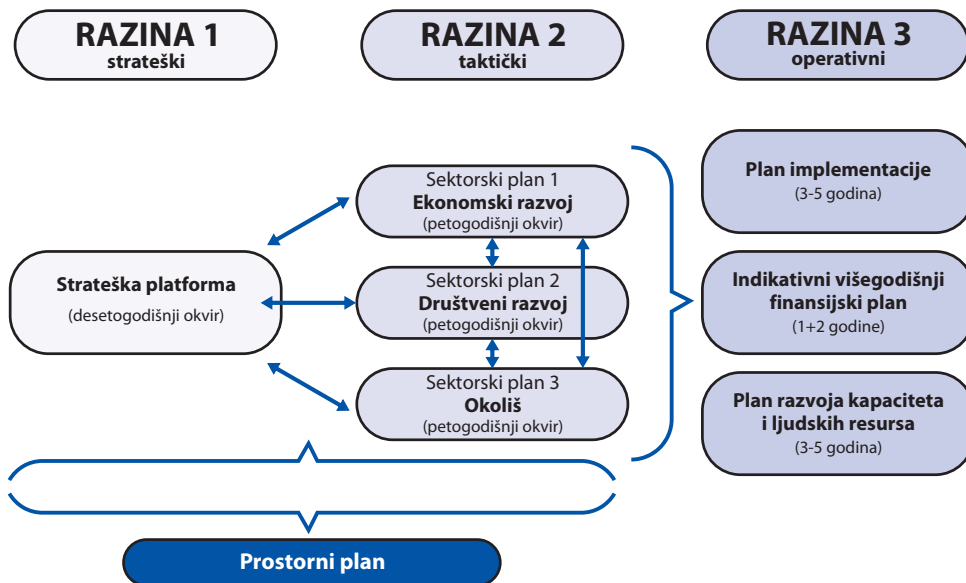
Matrica planiranja lokalnog razvoja je prvenstveno povezana sa karakteristikom standardizacije, prikazuje i objašnjava standardne razine, standardnu hijerarhiju elemenata, minimalni obuhvat lokalnih razvojnih strategija i direktne veze između elemenata, te predlaže načine kako osigurati horizontalnu integraciju.

Prema shvatanju konsultacijskog tijela, matrica planiranja lokalnog razvoja inkorporira tri standardne razine u okviru lokalnih razvojnih strategija.

Prva razina predstavlja strateške razvojne ciljeve i viziju lokalne zajednice za period od deset godina. Razina se minimalno sastoji od sljedećih elemenata:

- socioekonomske analize;
- ključnih unutarnjih i vanjskih faktora;
- strateških fokusa;
- dugoročne vizije razvoja;
- strateških razvojnih ciljeva.

Usaglašeni koncept vodećih principa i standardiziranog pristupa planiranju lokalnog razvoja u Bosni i Hercegovini (BiH)

Nadalje, strateški razvojni ciljevi su konkretizirani i operacionalizirani na drugoj razini lokalne razvojne strategije.

Drugu razinu čine obuhvat, standardni elementi i vremenski okvir lokalnih razvojnih strategija. Prema zaključcima konsultacijskog tijela, a na osnovu detaljne analize postojećih nadležnosti jedinica lokalne samouprave i definiranih vodećih principa u planiranju lokalnog razvoja, svaka strategija lokalnog razvoja će se sastojati od sektorskih planova u okviru tri glavne domene koje se smatraju standardnim u svakoj lokalnoj strategiji i to lokalni ekonomski razvoj, društveni razvoj i okoliš. Ovisno o specifičnom kontekstu i potrebama određenih područja, obuhvat sektorskih strategija unutar svake od domena bi mogao biti sljedeći:

- 👉 lokalni ekonomski razvoj: plan razvoja malih i srednjih preduzeća, plan razvoja poljoprivrede, plan razvoja turizma, plan promoviranja investicija i poslovanja, itd.
- 👉 društveni razvoj: plan razvoja u oblasti obrazovanja, zdravstva, sporta i mladih, kulture, plan razvoja socijalne zaštite, plan jačanja civilnog društva, itd.
- 👉 Okoliš i prirodni resursi: voda, tlo, zrak, šume, plan upravljanja prirodnim resursima, plan smanjenja zagađenja, plan upravljanja otpadom, plan biodiverziteta, itd.

Usaglašeni koncept vodećih principa i standardiziranog pristupa planiranju lokalnog razvoja u Bosni i Hercegovini (BiH)

Druga razina svake strategije lokalnog razvoja će se sastojati od najmanje jednog sektorskog plana iz jedne od tri ključne domene ekonomskog, društvenog i okolišnog razvoja. Ova razina također osigurava integraciju područja lokalnog razvoja i razmatra razvojnu usklađenost i alternative od važnosti za određeni lokalitet, vodeći se principima održivog razvoja i socijalne uključenosti. Vremenski okvir sektorskih planova je pet godina. Minimalni sadržaj svakog sektorskog plana je sljedeći:

- ✚ sektorsko fokusiranje na osnovu SWOT analize;
- ✚ sektorski razvojni ciljevi;
- ✚ programi, projekti i mjere;
- ✚ inicijative međuopćinske saradnje;
- ✚ monitoring i evaluacija.

Konsultacijsko tijelo naglašava važnost elaboracije programa, projekata i mjera u okviru sektorskih planova, jer će se u ovom koraku planiranja tražiti integracija razvojnih sektora, te osigurati svrsishodna ravnoteža, alternativna rješenja i sinergije između sektorskih intervencija.

Konačno, treća razina lokalne razvojne strategije se sastoji od operativnih/funkcionalnih planova, koja su na neki način refleksija prethodne dvije razine strategije, a zadatak im je osigurati integraciju, operacionalizaciju i organizaciju lokalnih resursa i sposobnosti implementacije lokalne razvojne strategije (finansijski planovi i budžeti, plan razvoja ljudskih resursa, itd.). Finansijski plan je standardni element u okviru lokalne razvojne strategije, i direktno je povezan sa postojećim trogodišnjim općinskim budžetskim ciklusom u BiH. Finansijski plan omogućava nesmetanu integraciju predviđenih sektorskih prioriteta planova u funkcionalan finansijski okvir.

Važno je imati na umu da se prostorni razvojni planovi smatraju zasebnim planskim dokumentom, koji se razmatra uporedo sa procesom planiranja lokalnog razvoja.

Ranije opisana matrica planiranja lokalnog razvoja služi kao temeljna poveznica za izradu standardizirane metodologije za planiranje lokalnog razvoja zasnovane na usaglašenju viziji planiranja te postojećim dobrim praksama i uspješnim pristupima planiranju lokalnog razvoja u BiH.